ELTOS BIULETENIS

E Nr.8(21), 1947 m. rugpiūčio 5 d.

BIRŽELIO 15 d. MINĖJIMAI

Lietuvių tremtinių organizacijos, stovyklos ir spauda Lietuvos pavergimo ir jos žmonių masiško deportavimo skaudžiausias sukaktis paminėjo giliu susikaupimu ir maždaug vienoda programa: gedulingom pamaldom, paskaitom, rimtais koncertais, rezoliucijom. Tačiau kiekvienas minėjimas turėjo dar jam vienam būdingų bruožų. Keletas pavyzdžių.

Frankfurtas.- Minėjimas, kuri suruošė lietuviai studentai, prasidėjo pamaldomis. Kun.A.Bukauskas pamoksle priminė, kad tremtiniai negali užmiršti trijų pagrindinių dalykų: kas mes esame, kur mes esame ir kodėl čia esame. Mes esame lietuviai, gyvename svetimoj žemėj ir privalome pasauliui skelbti tiesą apie tuos žiaurumus, kuriuos okupantas vykdo mūsų tėvynėje. Universiteto rūmuose dr. V. Jasaitis nušvietė lietuvių tautos istoriją, nepriklausomos Lietuvos suklestėjimą ir dabartinės okupacijos žiaurumus. Priimtas atsišaukimas į viso laisvojo pasaulio studentus, kad jie skelbtų pasauliui mūsų tėvynei daromas skriaudas, žiaurumus ir išreikštas protestas dėl Lietuvos valstybės neteisingos okupacijos ir dėl tų žiaurumų, kuriuos kenčia pavergti Lietuvos gyventojai. Atsišaukime sakoma: "Prieš 7 metus, 1940 m. birželio 15 d. kartu su kitom Pabaltijo tautom, buvo smurtu prieso užimta Lietuva. Mes, lietuviai studentai, gyvendami JAV valdomame krašte ir turėdami teisę laisvai pasisakyti, kreipiamės į viso pasaulio kolegas studentus, kad jie, būdami jauniausia, jautriausia ir daugiausia entuziastingo idealizmo turinti visuomenės dalis, keltų balsą prieš smurtą ir melą, prieš žmogaus nuvertinimą. Mes laukiam iš pasaulio studentų teisingo įvykių įvertinimo ir kovoj už pavergto krašto laisvę moralinės pagalbos. Mes tikim, kad viso pasaulio universitetų kolegos išgirs perėjusio įvairias koncentracijos stovyklas ir darbo lagerius ir šiuo metu esančio be būtinų studijom ir ~~moraliam~~ gyvenimui priemonių lietuvio studento balsą ir kiekviena proga primins pasauliui prieš 7 metus pradėtą ir dabar tebevykdomą neteisybę lietuvių tautos atžvilgiu".

Atsišaukimas išverstas į svetimas kalbas ir išsiuntinėtas įvairiems pasaulio universitetams.

Minėjime dalyvavo Sovlovkų kankinys

Schweinfurtas.- Minėjimas prasidėjo birželio 14 d.vakare gedulingom pamaldom už nukankintus, žuvusius Sibiro tremtyje ir visas kitas sovietinio teroro aukas. Skautai pamaldose dalyvavo organizuotai. Po pamaldų stovyklos kieme skautai suruošė laužą, kuri uždegti buvo pakviestas Solovkų kankinys kun. Dainys. Birželio 15 d. liūdnųjų sukakčių minėjimas buvo tęsiamas toliau. Jį suorganizavo Moterų Draugija. Minėjimo dalyviai atsistojimo minute pagerbė nukankintuosius ir Sibire žuvusius tautiečius. Pabaigoje "Maironio" vardo choras sugiedojo "Maldą už žuvusius" ir "O, Nemune". Progimnazija ir vaikų darželis atliko meninę programą.

Scheinfeldas.- Scheinfelde minėjimą surengė gimnazija. Minėjimą pradėjo gimnazijos direktorius Ig.Malinauskas. Mok.St.Lušys apibrėžė septynerių metų lietuvių žūtbūtinę kovą išsilaisvinti. Minėjimo programoj aktyviai dalyvavo ir moksleiviai.

Lozoraičių biblioteka

Gedulo savaitė

Memmingenas.- Memmingeno lietuviai paskelbė gedulo savaitę. Vadovavimo darbą pasiėmė Lietuvių Moterų Komitetas. Buvo suruošta eilė paskaitų. Aerodromo stovykloje minėjimą pravedė skautai. Kartu su lietuviais gedulo vėliavas iškėlė latviai ir estų skautai. Kan.prof. Steponavičius pasakė pamokslą. Už nukankintus ir žuvusius lietuvius sugiedota "Libera".

Bambergas.- Lietuviai, latviai ir estai skaudžiuosius minėjimus pravedė kartu ir bendromis jėgomis. Lietuvių trečiosios stovyklos rajone buvo iškeltos visų trijų tautų vėliavos ir visų trijų tautybių atstovai pasakė kalbas. Susikaupimo minute prisiminti žuvusieji, išvežtieji į Sibirą ir kenčiantieji broliai tėvynėse. Meninėje dalyje pasirodė latvių, estų solistai ir lietuvių choras.

Dillingenas.- Dillingeno lietuvių stovykla susikaupimą pradėjo birželio birželio 15 d. išvakarėse. Mokyklos savo auklėtiniam surengė atskirus minėjimus, o vakare visi kolonijos gyventojai susirinko kapinėse ties tremtyje mirusių tautiečių kapais. Čia kun.Račaitis pamoksle priminė, kad šias liūdnas sukaktis minėti prie tautiečių kapų yra didžiai prasminga, nes nuo mūsų tėvynės pavergimo lietuviai savo kapais pradėjo ženklinti svetimus kraštus. Rytojaus dieną kun.Br.Dagilis atlaikė gedulingas pamaldas.

Posėdžio metu buvo dvi paskaitos. Minėjimo dalyviai nutarė kreiptis į Sv.Tėvą ir vakarinių demokratijų vadus, prašydami pagalbos negailestingai žudomai lietuvių tautai. Minėjimas baigtas gedulingu koncertu. Ta pačia proga stovykloje pradėta registracija nustatyti, kiek kurio lietuvio artimųjų pirmosios ar antrosios okupacijos dienom nužudyta ar ištremta iš tėvynės.

Klein Buelten.- Ir šioje mažoje lietuvių stovykloje liūdnosios birželio 14-22 dienos nepraėjo tylomis. Nors šios stovyklos gyventojai lietuviai ir neturi kunigo, tačiau minėjimą pradėjo susirinkę į bažnyčią, kur kiekvienas tyliai pasimeldė. Minėjimas vyko mokyklos salėje. Skaityta paskaita "Lietuvių vargai nuo tėvynės iki tolimojo Sibiro". Minėjime buvo paskaitytas lietuvio autoriaus straipsnis "Vorkuta", kur kenčia daugiau kaip 100.000 ištremtų lietuvių.

Pastatė kryžių

Kemptenas.- Tautos rimties ir susikaupimo dieną minėjimas atliktas iškilmingai. Birželio 13 ir 14 d.d. stovyklos koplyčioje atlaikytos gedulingos pamaldos. Birželio 15 d. stovyklos kieme pusiau stiebo iškelta tautinė veliava. Pamaldos įvyko miesto bažnyčioje, o vakare stovyklos bažnyčioje. Minėjimą visos trys Baltijos tautos suruošė bendrai. Pasakyta kalbų ir priimtos protesto rezoliucijos. Minėjimo proga stovyklos kieme buvo pašventintas žuvusiem už Lietuvos laisvę prisiminti pastatytas beržinis kryžius.

Gross Hesepe.- Minėjimo dienom prie lietuvių pastatyto kryžiaus padėti vainikai. Iškilmingojo akto metu prezidiumą sudarė buvusieji politiniai kaliniai ir išvežtųjų šeimų nariai. Buvo suvaidintas scenos vaizdelis, vaizduojąs tėvynėje likusių kančias.

B o n n a.- Minėjimo iškilmėse be lietuvių dar dalyvavo latviai, estai ir ukrainiečiai. Pamaldos įvyko atvirame ore. Visų keturių tautybių ir keturių tikybų žmonės savo gimtosios kalbos giesmėm garbino Dievą ir meldė pavergtiem kraštam laisvės.

Spekenberg.- Visos trys baltų tautos minėjimą suruošė kartu. Priimtos rezoliucijos pasiųstos Centrinei Baltų Tarybai. Minėjime dalyvavo J.E. vyskupas Padolskis. Kapinėse pašventintas bendras lietuvių, latvių ir estų paminklas.

Freiburgas.- Pamaldose prieš altorių stovėjo uniformuoti stud. skautai su vainiku, pagerbdami Aušros Vartų Šv.Panelės Marijos paveikslą. Kun. Petrėnas pasakė pritaikytą pamokslą.

Würzburgas.- Birželio 15 d. rytą lietuviai, latviai ir estai pusiau stiebo iškėlė savo tautines vėliavas. Lietuvių ir latvių atstovai pasakė kalbas. Iškilmingas pamaldas laikė ir pamokslą pasakė pirmosios sovietų okupacijos kalinys kun.A. Sušinskas. Iškilmingąjį posėdį pravedė studentų ateitininkų korporacija. Stovyklos gyventojai pasiryžo visą savaitę susilaikyti nuo bet kokių pasilinksminimų ir pramogų.

Landshutas.- Lietuvių minėjimo iškilmėse dalyvavo latviai ir estai. Po pamaldų kun.Dr. Vaišnora lietuvių, latvių ir vokiečių kalbom pasakė pritaikytą pamokslą. Iškilmingojo posėdžio metu kalbas pasakė visų trijų Baltijos valstybių atstovai. Sugiedota Lietuvos, Latvijos ir Estijos himnai.

Ingolstadtas.- Minėjimo metu pl. J.Tumas, pirmosios bolševikų okupacijos kalinys ir Červenės žudynių kankinys skaitė paskaitą. Minėjime dalyvavo latvių ir estų atstovai. Žuvusiems atminti pastatytas kryžius.

Wunsiedelis.- Minėjimą surūošė Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Moterų Komitetas. Minėjime organizuotai dalyvavo ir prie programos prisidėjo moksleiviai ir skautai. Minėjimas buvo pagarsintas per vokiečių radiją

Lietuvių tremtinių spaudos balsai

Visa lietuvių tremtinių spauda itin jautriai skaudžiąsias sukaktis paminėjo. Ji kviečiamiminėj kovoj nepavargti, nepalūžti ir dar labiau vienas kitą suprasti ir padėti.

"Tėviškės Garsas" taip rašo: " Šiomis dienomis mes ryžomės dar nuoširdžiau suprasti ir atjausti Lietuvos ir visų jos kenčiančių žmonių likimą, ryžomės tremties kasdienybėje būti geresni, doresni, geriau gyvenę ir jausti nuolatinį susikaupimą".

Prisiminęs 1941 m. birželio mėn. deportacijas, laikraštis rašo, kad panašus siaubas ir dabar siaučia tėvynėje. "Baisios žinios atplasnoja per pasaulį iš mūsų pavergtos tėvynės. Birželio mėn. pirmąją savaitę vėl prasidėjusios masinės deportacijos, baisus teroras ir komunistinio totalizmo beribis siautėjimas visame krašte. Atrodo, kad lietuvių tautos galutinis naikinimo ir išblaškymo darbas varomas didele sparta ir visomis jėgomis".

Laikraštis minėjimo sukakčiai skirtą straipsnį baigia žodžiais: "Birželio 15-ją išreikštą rimtį ir gilų susikaupimą nuolatos nešiokime savo širdyse, tikėdami, kad savo kruopščiu darbu, vargais ir garbingu elgesiu būsime verti teisybės, žmoniškumo ir nepriklausomo gyvenimo, nes dėl tų idealų šiandien lemenčiai stoja prieš tamsiąsias totalistines jėgas visas demokratinis, krikščioniškasis, kultūringasis pasaulis".

"Mūsų Kelias" straipsnyje "Skausmingasis birželis" rašo: "Gražiausias metuose mėnuo - birželis - Lietuvos istorijon bus amžiams įrašytas kaip siaubingiausias ir tragiškiausias. Mūsų tautos nelemtis prasidėjo 1940 m. birželio 15 d., kada mūsų valstybės sieną rytuose perriedėjo svetimo krašto tankų spečius. Jiems įkandin masėmis pludo piktais ir nedraugiškais veidais žmones, kuriems buvo įsakyta ieškoti kaltininkų niekuo nenusikaltusiame krašte.

Įsakymas buvo vykdomas skubiai ir negailestingai: nepraslinkus nė mėnesiui nuo svetimųjų antplūdžio mūsų tėvynėn tūkstančiai geriausių tautos sūnų sugrusta į kalėjimus bei požemius, pagal naują tvarką perdirbtus, aptamsintus...

LD 76
1947, Nr.8(21)

1941 m. birželio 14-24 dienos mūsų kraštą paskandino didžiausiame siaube: užkaltuose gyvuliniuose vagonuose buvo deportuota dešimtys tūkstančių žmonių į tolimąją nežinią, jiems net nepasakent už ką jiems tokia žiauri bausmė teko.

Numatytasis 700.000 mūsų tautiečių išvežimo planas nebuvo pilnai įvykdytas tik todėl, kad birželio 22 d. prasidėjo mūsų krašto vakaruose pakilusi baisi karo audra.

Naujasis okupantas prieš mūsų tautą vartojo tuos pačius brutualius metodus, kaip ir pirmasis: žmonių naikinimas, į kalėjimus grudimas ir deportacijos iš gimtojo krašto - nė kiek nesumažėjo.

Minėdami aną liūdnos atminties birželį nuo kurio mus skiria septynerių metų laiko tarpas, matome labai žiaurų savosios tautos žmonių balansą. Turėtume būti dideliais optimistais, kad prileistume, jog šiuo metu savos šalies laukus tebepurena 2/3 mūsų tautiečių."

Laikraštis straipsnį baigia tvirta viltimi, jog "mūsų liūdesys, susikaupimas ir maldos į Aukščiausiąjį nenueis veltui".

"Ziburiai" rašo: "Septyneri metai birželio 15 d. nuo anos akimirkos, kai svetima jėga suardė žemėlapių linijos prie Baltijos Svetimieji panoro prieiti prie jūros per mūsų žemės lopinėlį. Eriukas visada kaltas, kai vilkas besotis. Svetimieji žiūrėjo tik vienu espektu - tuo, kuris, kad ir netiesiogiai užkliudė jų materialinį interesą. Jiems atrodė, kad anam žemės lopinėly tiktai ekonominės gerybės tarpo ir strateginiai keliai kryžiavos". Toliau "Ziburiai" rašo, kad sunkių ir skaudžių septynerių metų bėgyje jaunoji lietuvių karta nepalūžo ir pavergėjas savo keslu - Lietuvos jaunimą sau palenkti - nepasiekė. Kai Lietuvos augantis jaunimas pamatė netekęs laisvės, laisvės idealas ne tik neišnyko, bet jis susikrovė sąmonėje, kaip siekiamas idealas, pajėgias ne tik atgaivinti sentimentą, bet uždegęs veiksmingai, aktyviai kovai. -

Panašiai skaudžiąsias sukaktis paminėjo "Mintis", "Lietuvių Žodis" ir visa lietuvių tremtinių rotatorinė spauda.